

วิริยะที่เสริมสร้างหน้าที่การทำงานตามหลักพระพุทธศาสนา

Perseverance (Viriya) Strengthening Functions of Work according to
Buddhist Principles

พระครูพิสุตธรรมมาริต (ปฎิภาณ)¹ และศิริโรจน์ นามเสนา²

Phra Khru Phisutthammaphirat (Patipano) and Sirirote Namsena

Received: February 20, 2024

Revised: June 26, 2024

Accepted: September 02, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิริยะ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ซึ่งมีเนื้อหาที่ถึงความหมายของวิริยะที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พบว่า ความสำคัญของการใช้วิริยะทำหน้าที่การทำงาน การใช้วิริยะในคัมภีร์พระพุทธศาสนาตามหลักธรรมอริยบท 4 และ หลักธรรม สัมมปธาน 4 กล่าวคือ การทำหน้าที่การทำงานทุกคนจะต้องประสบกับปัญหาในหน้าที่การทำงาน คือ การอยู่กับเพื่อนร่วมงานที่เสริมสร้างหน้าที่การทำงาน 1) มีหน้าที่ด้านการทำงานที่ดี 2) การ ร่วมงานอย่างมีความสุข 3) มีการประกอบอาชีพหน้าที่ที่สุจริตมั่นคงอิงหลักสัมมปธาน 4 4) มีหลัก ศาสนาในหน้าที่การทำงาน 5) มีความเพียรกับหน้าที่การทำงานอย่างมีคุณภาพ ดังกล่าวข้างต้นถือ ได้ว่าเราจะประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง

คำสำคัญ: วิริยะ, หน้าที่, เสริมสร้าง, พระพุทธศาสนา

Abstract

This academic article aims to study Viriya that appears in Buddhist scriptures, which contains the meaning of Viriya that appears in Tipitaka. It was found

¹ คณะสงฆ์จังหวัดตาก; Tak Province Sangha

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: sannok182512@gmail.com, Tel. 097-2155599

that the importance of using Viriya as a function of work, the use of Viriya in Buddhist scriptures according to Iddhipadha 4 and Sammappadhana 4, that is, when performing work, everyone will encounter problems in their work, namely being with colleagues who enhance their duties: 1) having good function of work, 2) working happily, 3) having honest and stable occupations based on Sammappadhana 4, 4) having religious principles in their functions of work, 5) having perseverance in their functions of work with quality. As mentioned above, we can be considered to have great success.

Keywords: Viriya, Functions, Enhancing, Buddhism

บทนำ

วิริยะปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เมื่อกล่าวถึงความหมายแล้ววิริยะหมายถึง ความเพียร ความพยายามในงานมุ่งมั่น ทุ่มเท ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้หน้าที่ในการทำงานที่ทำบรรลุผลสำเร็จ บุคคลที่จะทำหน้าที่งานด้านใด ๆ ก็ตามควรนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ สัมมปธาน 4 ซึ่งมีหลักวิริยะคือความเพียรมาใช้ในหน้าที่การทำงานเพื่อจะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน สามารถผ่านปัญหาอุปสรรค วิริยะนั้นจะช่วยสร้างเสริมกับหน้าที่การทำงานในสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงเพื่อให้มีการยอมรับในศักยภาพในการทำหน้าที่จึงต้องนำวิริยะการทำงานที่ของการทำงานมาเสริมสร้างโดยมีความสำคัญมากกับสังคมปัจจุบันและผลที่จะได้รับจากการนำมาใช้จะประสบความสำเร็จ

ความหมายของวิริยะ

วิริยะ หมายถึง ความเพียร ความพยายาม ความอดทนกับภาระหน้าที่ที่ได้รับมีความทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจ อย่างเต็มกำลังความสามารถ สู้จนกว่าจะสำเร็จ ถึงแม้จะมีแรงเสียดต่าง ๆ เข้ามาก็จะมีความอดทนอดกลั้นจนผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ไปได้ ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน สู้จนขยันอยู่เสมอ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2548)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2550) ให้ความหมายวิริยะไว้ว่า ความพากเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบกิจ หมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

พุทธทาสภิกขุ และปัญญานันทภิกขุ (2544) ได้อธิบายว่า วิริยะต้องมีความเพียรมั่น คือ เมื่อมีกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญแล้ว ต่อไปก็มีความมั่น ในความเพียร ภาษาบาลีเรียกว่า วิริยะ พระพุทธภาษิตที่ว่า วิริยะ ทุกขมจเจติ คนที่จะพ้นทุกข์ได้เพราะความเพียร หรือว่าคำที่ว่าพระมหาชนก กล่าววว่า วายเมเถร บุริโส ยาว อตถสสุ นิปปทา เกิดเป็นคนต้องทำเรื่องไป จนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง บุคคลผู้ที่มีความเพียรนั้นย่อมไม่กลัวต่ออุปสรรค ไม่กลัวต่อความลำบาก ไม่กลัวต่ออะไรทั้งสิ้น เมื่อเราจะไปแล้วก็ไปให้ตามจุดที่เราตั้งไว้ แต่ขอให้ตั้งจุดหมายในทางที่ดีงามไม่ตั้งจุดหมายที่เกิดความเดือดร้อนแก่ใคร และความเพียรนั้นต้องสม่ำเสมอ ไม่ใช่เพียรชั่วคราวครั้งชั่วคราว ดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตักเตือนว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอยังไม่ถึงจุดหมายที่เธอต้องการ อย่าละความเพียรเป็นอันขาด”

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2542) ได้อธิบายวิริยะ คือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้มีความขยันแข็งแรง มีความมานะพยายาม พากเพียรที่จะค้นหาความรู้ เทคนิคที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ของการบริหาร มาบริหารเพื่อที่จะผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงจูงใจ มีความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ตนได้รับมอบหมายเพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลดี ตรงตามหลักสูตรผู้บริหารตั้งไว้ หมั่นร่วมประชุมเพื่อปรึกษา เพื่อวางจุดมุ่งหมายร่วมกัน หรือประชุมเพื่อจะให้คำปรึกษาทั้งในส่วนที่เป็นหมู่และเป็นรายบุคคล

วศิน อินทสระ (2544) ให้ความหมายวิริยะหรือความเพียร เป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในเป้าหมายของชีวิต

วิริยะความเพียรในพระไตรปิฎก

พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีความสำคัญ และคุณค่าสำคัญมากมาย ประการ เช่น เป็นที่รวมไวซึ่งพุทธพจน์เป็นคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งได้ทรงตรัสไว้จึงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน ทำให้รู้จักคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมและพระอรหันต์สาวก จะเป็นหลักฐานอ้างอิงยืนยันที่เป็นคำสอนทางพระพุทธศาสนาและเป็นคัมภีร์ที่เชื่อถือได้ เมื่ออ้างอิงหลักฐานในพระไตรปิฎกซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานอ้างอิงที่ดีที่สุดและสูงสุดแสดงถึงหลักความจริงของการดำเนินชีวิต

ความเพียรเพราะเจริญทำอิทธิบาท 4 ประการนี้ให้มาก (ที.ปา.11/110/80)

“ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงประพฤติธรรมอันเป็นโคจร ซึ่งเป็นวิสัยอันสืบเนื่องมาจากบิดาของตน เมื่อเธอทั้งหลายประพฤติธรรมอันเป็นโคจร ซึ่งเป็นวิสัยอันสืบเนื่องมาจากบิดาของตน จักเจริญด้วยอายุบ้าง จักเจริญด้วยวรรณะบ้าง จักเจริญด้วยสุขะบ้าง จักเจริญด้วยโภคะบ้าง จักเจริญด้วยพละบ้างในเรื่องอายุของภิกษุ มีคำอธิบาย อย่างไรคือภิกษุในธรรมวินัยนี้

1. เจริญอธิบาทอันประกอบด้วยฉันทสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากฉันทะและความเพียรสร้างสรรค์)
2. เจริญอธิบาทอันประกอบด้วยวิริยสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิริยะและความเพียรสร้างสรรค์)
3. เจริญอธิบาทอันประกอบด้วยจิตตสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากจิตตะและความเพียรสร้างสรรค์)
4. เจริญอธิบาทอันประกอบด้วยวิมิงสาสมาธิปานสังขาร (สมาธิที่เกิดจากวิมิงสาและความเพียรสร้างสรรค์)”

ลักษณะของความเพียรในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ความเพียรในหลักธรรมสัมมปปธานในพระไตรปิฎก

สัมมปปธาน คือ ธรรมที่มีความพยายามโดยชอบธรรม องค์ประกอบสัมมปปธาน 4 (ที.ปา.11/310/284-285) คือ

1. สังวรปธาน เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้เห็นรูปทางตาแล้ว ไม่รวบถือหนึ่ง ไม่แยกถือสอง ย่อมปฏิบัติเพื่อความสำรวมจักขุนทรีย์ ซึ่งเมื่อไม่สำรวมแล้วก็จะเป็นเหตุให้ถูกบาปอกุศลธรรม คืออภิชฌา (ความเพ่งเล็งอยากได้ของของเขา) และโทมนัส (ความทุกข์ใจ) ครอบงำได้ จึงรักษาจักขุนทรีย์ ถึงความสำรวมในจักขุนทรีย์ ฟังเสียงทางหู ตมกลิ่นทางจมูก ลิ้มรสทางลิ้น ถูกต้องโณภูมิจักทางกาย รู้แจ้งธรรมารมณ์ทางใจแล้ว ไม่รวบถือ ไม่แยกถือ ย่อมปฏิบัติเพื่อความสำรวมมโนทรีย์ ซึ่งเมื่อไม่สำรวมแล้วก็จะเป็นเหตุให้ถูกบาปอกุศลธรรมคืออภิชฌาและโทมนัส ครอบงำได้จึงรักษามโนทรีย์ ถึงความสำรวมในมโนทรีย์ นี้เรียกว่า สังวรปธาน

2. ปหานปธาน เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ไม่ยินดีกามวิตกที่เกิดขึ้น ละ บรรเทา ทำให้หมดสิ้นไป ทำให้ถึงความไม่มี ไม่ยินดีพยาบาทวิตกที่เกิดขึ้น ไม่ยินดีวิหิงสาวิตกที่เกิดขึ้น ไม่ยินดีบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วเกิดขึ้นอีกละบรรเทา ทำให้หมดสิ้นไป ทำให้ถึงความไม่มี นี้เรียกว่า ปหานปธาน

3. ภาวนาปธาน เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้เจริญสติสัมโพชฌงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือ ความระลึกได้) ที่อาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ3 น้อมไปในโอสถัคคะเจริญธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือ ความเพ้นธรรม) เจริญวิริยสัมโพชฌงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้คือความเพียร) เจริญปิตติสัมโพชฌงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือ ความอิมใจ) เจริญปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือ ความ

สงบกายสงบใจ) เจริญสมาธิสัมโพชฌงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือ ความตั้งจิตมั่น) เจริญอุเบกขาสัมโพชฌงค์ (ธรรมเป็นองค์แห่งการตรัสรู้ คือ ความวางใจเป็นกลาง) ที่อาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ น้อมไปในโอสสค์คณะนี้เรียกว่า ภาวนาปธาน

4. อนุรักษนาปธาน เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ตามรักษาสมาธินิมิตที่ขัดติซึ่งเกิดขึ้นแล้ว คือ อัฐฐิกลัญญา (กำหนดหมายซากศพที่ยังเหลืออยู่แต่ร่างกระดูกหรือกระดูกท่อน) ปุพฺพกลัญญา (กำหนดหมายซากศพที่มีหนอนคลาคล่ำเต็มไปหมด) วินิลกลัญญา (กำหนดหมายซากศพที่มีสีเขียวคล้ำคละด้วยสีต่าง ๆ) วิบุพฺพกลัญญา (กำหนดหมายซากศพที่มีน้ำเหลืองไหลเยิ้มอยู่ตามที่ที่แตกปรือออก) วิฉิทฺทกลัญญา (กำหนดหมายซากศพที่ขาดจากกันเป็น 2 ท่อน) อุทฺธมาตกลัญญา (กำหนดหมายซากศพที่เน่าพองขึ้นอืด) นี้เรียกว่า อนุรักษนาปธาน

พระคันธราสารากิวงศ์ (2549) กล่าวว่า สัมมปธาน 4 อย่าง คือ 1) ความเพียรเพื่อไม่ทำอกุศลใหม่ 2) ความเพียรเพื่อละอกุศลเก่า 3) ความเพียรเพื่อทำกุศลใหม่ 4) ความเพียรเพื่อเพิ่มพูนกุศลเก่า

สรุปได้ว่า ความเพียรในสัมมปธาน 4 ได้แก่ 1) สังวรปธาน คือ เพียรระวังยับยั้งป้องกันไม่ให้บาปอกุศลเกิดขึ้น 2) ปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลที่มีอยู่ภายในจิตใจ 3) ภาวนาปธาน คือ เพียรพยายามทำให้อกุศลเกิดขึ้นมาใหม่คือคุณความดี 4) อนุรักษนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลความดีที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น

วิธีระหรือความเพียรในหลักธรรมอิทธิบาท 4

อิทธิบาทเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จนี้มาจาก คำว่า อิทธิ หมายถึง ความสำเร็จ ความสัมฤทธิ์ การสำเร็จ การสำเร็จด้วยดี การได้จำเพาะ การถึงสมบัติ การสัมผัส การประจักษ์แจ้ง การบำเพ็ญให้ถึงพร้อมซึ่งธรรมเหล่านั้น (ส.ม. (ไทย) 19/1175-6/355) อิทธิบาท 4 มีดังนี้

1. ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ คือ การทำหน้าที่ด้วยใจรัก ทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ มีความปรารถนาทำให้ดีขึ้น รักสิ่งที่ทำ หรือทำแล้วมีความสุข

2. วิริยะ หมายถึง ความเพียร คือ ขยันทำสิ่งนั้นด้วยความอดทนต่อแรงเสียดทาน ทนต่อสภาพที่เป็นอยู่ได้ ทนต่ออุปสรรคต่าง ๆ และจะสู้จนกว่าจะประสบความสำเร็จ

3. จิตตะ หมายถึง ความคิด คือ ตั้งจิตตั้งใจจดจ่อ สิ่งที่ทำมีจิตผูกอยู่กับการทำงานที่ไม่ให้เลื่อนลอยฟุ้งซ่าน ทำจิตให้แน่วแน่ ไม่ยอมสนใจเรื่องอื่นที่เข้ามา เพราะมีใจจดจ่อกับสิ่งนั้น

4. วิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรองหรือทลอง คือ ใช้ปัญญาพิจารณาอยู่เสมอ มองหาเหตุและผลค้นหาวิธีใหม่ ๆ และหาทางแก้ไขให้ดีตลอดเวลา

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (2543) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท 4 คือ ทางแห่งความสำเร็จ จุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ถ้าเราพัฒนาถูกต้อง มนุษย์เราไม่แยกจากความจริงของธรรมชาติตั้งแต่พื้นฐาน ทุกอย่างก็สอดคล้องไปกันได้หมด เมื่อเราวางรากฐานได้ดีแล้วก็ใช้หลักการต่าง ๆ ในการทำงาน บนพื้นฐานที่ถูกต้องนั้น เราเอาธรรมอะไรมาใช้ตอนนี้ก็เดินหน้าไปด้วยดี เช่น เอาหลักอิทธิบาทมาใช้ คือ หลักแห่งความสำเร็จ

สรุปได้ว่า ความเพียรในอิทธิบาทธรรม 4 อย่าง คือ มีความสอดคล้องกัน และเป็นเหตุผลร่วมกัน คือ ฉันทะยินดีรัก จึงมีวิริยะเกิดความเพียร จึงมีจิตตะ มีความตั้งใจย่อมมีวิมังสาเกิดคิดเหตุและผลที่จะเกิดกับหน้าที่งานของตนแล้วหาวิธีแก้ไขปรับปรุง อิทธิบาทจึงเป็นหลักธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานต่าง ๆ จึงเป็นพื้นฐานแห่งความสำเร็จ

ความสำคัญของวิริยะ

วิริยะหรือความเพียร คือ ความขยันหมั่นเพียรทำสิ่งนั้นด้วยความเข้มแข็งอดทน ไม่ย่อท้อ ในสิ่งที่ตนทำถึงจะมีความยากลำบากมากเท่าไร ก็จะไม่ลดละกับสิ่งที่ทำ มีความเพียรอยู่อย่างสม่ำเสมอ ถึงจะมีปัญหาเข้ามาจะไม่ยอมลดละเลิกความเพียร อย่างไรก็ตามความเพียรยังจะช่วยให้ลดละความชั่ว ประกอบแต่ความดี และชำระจิตใจให้บริสุทธิ์จากอกุศลกรรม นำความสำเร็จทุกอย่างมาสู่เรา ถ้าเราไม่มีความเพียรแล้ว เราจะไม่มีความที่จะประสบความสำเร็จได้ทั้งทางโลกและทางธรรม ความเพียรในทางโลกเต็มไปด้วยปัญหาอุปสรรคสิ่งยั่วยุกิเลสมากมาย เราควรใช้ความเพียรทางธรรมเสริมสร้างกุศล เพื่อขัดเกลากิเลส

สรุปได้ว่า ความสำคัญของวิริยะหรือความเพียรทำให้เราเจริญในหน้าที่การงาน ผู้ใดได้พบเห็นหรือสมาคมด้วยก็จะเกิดความรักความเอ็นดูในบุคคลนั้น เพราะความเพียรเป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน เพราะความเพียรเป็นจุดเริ่มของความสำเร็จของการทำงาน การทำความดีส่งผลต่อตนเองและสังคมส่วนรวมทำให้ประสบความสำเร็จเจริญยิ่งขึ้นตลอดไป

วิริยะที่เสริมสร้างหน้าที่การทำงาน

วิริยะที่เสริมสร้างหน้าที่การทำงานพอจะสรุป คือ ขยันหมั่นเพียรในหน้าที่ของตนและทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งไม่ท้อถอย ในสิ่งที่ทำแม้จะมีความยากลำบากสักเท่าไรก็ตาม มีความพยายามโดยชอบธรรม ความเพียรที่จะลดละความชั่ว ประพฤติดีประกอบอาชีพอย่างสุจริตไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ

1. มีหน้าที่ด้านการงานที่ดี หมายถึง พร้อมอยู่เสมอที่จะปฏิบัติได้ในเมื่อตนได้รับหน้าที่นั้น ๆ เพราะการอยู่ร่วมกันในสังคมที่ดีงาม มีความสงบร่มเย็นปลอดภัยต่อการดำรงชีวิตอยู่ใน

สังคมการทำงาน เป็นสังคมที่มีรากฐานที่มีความเมตตากรุณาต่อกันและกัน จนถึงระดับในความเสมอภาคกันและกันมีเสรีภาพประสานงานซึ่งกันและกันความสัมพันธ์อันดี ซึ่งควรจะมีการปฏิบัติตามหลักการสงเคราะห์ หรือธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีที่เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 (ที.ปา. (ไทย) 11/140/167) คือ

1.1 ทาน คือ การรู้จักให้ รู้จักเสียสละช่วยเหลือผู้อื่น เพื่อละตระหนี่ถี่เหนียว พร้อมวิชาความรู้ที่มีอยู่ในตน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม เมื่อทำได้จะทำให้สังคมมีแต่ความสุข

1.2 ปิยวาจา คือ การพูดจาน่ารัก พูดจาไพเราะอ่อนหวานเรียบร้อย ไม่พูดหยาบคายหรือขวานผ่าซาก ไม่พูดกระทบจิตใจผู้อื่น พูดแต่เรื่องจริง พูดแต่สิ่งที่มีประโยชน์ ผู้ใดได้ยินได้ฟังก็จะมีแต่ความยินดีอบอุ่นหน้าฟัง

1.3 อตถจริยา คือ การบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์แก่คนรอบข้าง ประพฤติดีปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ทำแต่สิ่งที่ดีงาม มีน้ำใจแก่เพื่อนมนุษย์ ไม่หวังสิ่งตอบแทนทำด้วยความเต็มใจส่งเสริมให้ผู้อื่นได้ดี ช่วยเหลือกันสร้างความสามัคคีในสังคมส่วนรวม

1.4 สมานัตตตา คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ เป็นคนเสมอต้นเสมอปลายเป็นเพื่อนกันต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกันไม่ทิ้งกันในยามเกิดทุกข์ ต้องคอยช่วยเหลือเมื่อเกิดทุกข์และรับความสุขด้วยกัน

2. การร่วมงานอย่างมีความสุข หมายถึง สมาชิกผู้ร่วมงานนั้นต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านต่าง ๆ เช่นการพึ่งพาอาศัยให้ความช่วยเหลือในเวลาทำงาน มีความสามัคคีกันและร่วมกันพัฒนางานให้เจริญก้าวหน้าแล้วจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3. มีการประกอบอาชีพหน้าที่ที่สุจริตมั่นคง หมายถึง การประกอบอาชีพเชี่ยวชาญทางด้านการงาน มีความรู้ มีความสามารถ มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพนั้น ๆ อย่างเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่คนในสังคมเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลากรให้มีความเจริญก้าวหน้านอกจากจะมีความรู้ความสามารถทางด้านการงานแล้วควรมีคุณธรรม ที่จะใช้กำกับชีวิตด้วยหลักธรรมของสัมมปปธาน 4 คือ 1) สังวรปธาน ได้แก่เพียรระวัง 2) ปหานปธาน เพียรพยายามที่จะละบาป อกุศล 3) ภavanaปธาน คือเพียรเจริญ 4) อนุรักษนาปธาน การพยายามรักษากุศล

4. มีหลักศาสนาในหน้าที่การทำงาน หมายถึง มีศาสนาที่สอนให้ประชาชนได้ปฏิบัติธรรม ละโทษสอนให้อบรมคุณความดีและสอนให้ชำระจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด อันเป็นหลักประพจน์

ดีปฏิบัติชอบของประชาชนพึงทราบว่า ศาสนาเป็นมูลฐานแห่งการศึกษาที่ชอบ มีวิธีการสอนคนให้เฉลียวฉลาดรู้จักคิดดีทำดี พุทธมีกระบวนการสอนให้ประชาชนไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น

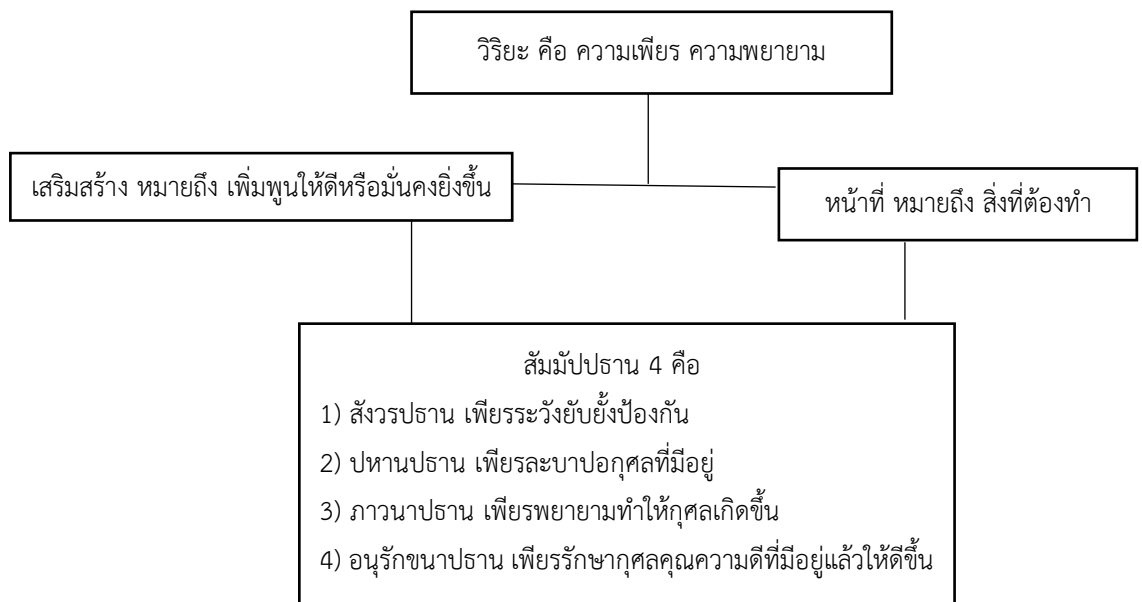
5. มีความเพียรกับหน้าที่การทำงานอย่างมีคุณภาพ หมายถึง ร่วมมือกันทำงานทำตามหน้าที่ของตนที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถจะทำให้งานนั้น ๆ สำเร็จได้เร็วขึ้นประหยัดเวลาในการทำงานช่วยกันเป็นบ่อเกิดความสามัคคี ช่วยกันคิดช่วยกันทำและสามารถทำให้ผลงานนั้น ๆ ออกมาดีอย่างมีคุณภาพ

สรุปผล

ผลการศึกษา วิริยะที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พบว่า ตามหลักธรรมอริยปาท 4 คือฉันทะยินทรีย์ จึงมีวิริยะเกิดความเพียร จึงมีจิตตะ มีความตั้งใจย่อมมีวิมมังสาเกิด คิดเหตุและผลที่จะเกิดกับหน้าที่งานของตนแล้วหาวิธีแก้ไขปรับปรุง และ ตามหลักธรรมสัมมปธาน 4 ได้แก่ 1) สังวรปธาน คือ เพียรระวังยับยั้งป้องกันไม่ให้อาปอกุศลเกิดขึ้น 2) ปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลที่มีอยู่ภายในจิตใจ 3) ภาวนาปธาน คือ เพียรพยายามทำให้กุศลเกิดขึ้นมาใหม่คือคุณความดี 4) ออนุรักษนาปธาน คือ เพียรรักษาคุณความดีที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น วิริยะที่เสริมสร้างหน้าที่การทำงานตามหลักพระพุทธศาสนา วิริยะที่เสริมสร้างหน้าที่การทำงาน คือ ขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งไม่ทอดถอนในสิ่งที่ทำแม้จะมีความยากลำบากสักเท่าไรก็ตาม มีความพยายามโดยชอบธรรม ความเพียรพยายามที่จะลดละความชั่ว ประพฤติดี ประกอบอาชีพหน้าที่อย่างสุจริต ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่นทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถ มีความเพียรพยายามหาองค์ความรู้กับสิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา การนำวิริยะหรือความเพียร เป็นแนวทางที่ใช้กับหน้าที่การทำงานและปฏิบัติได้ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่าเพื่อขัดเกลาจิตใจ ถึงอย่างนั้นวิริยะหรือความเพียรยังเสริมสร้างความขยันอดทนต่อการทำหน้าที่การทำงาน สามารถทำให้บุคคลนั้นทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างมีคุณภาพสมบูรณ์ และเราสามารถนำหลักวิริยะหรือความเพียรมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ คือ การอยู่เป็นหมู่หรือคณะนั้นมีแต่การเอาเปรียบกันมากเพราะบางคนก็ขยันบางคนก็ขี้เกียจ ทำงานมากทำงานน้อยเกิดการเอาัดเอาเปรียบกันและอาจมีการทุจริตคดโกงเกิดขึ้นในหน้าที่การงานจะทำให้องค์กรหรือบริษัทที่บุคคลนั้นอยู่เกิดความเสียหายได้

องค์ความรู้ใหม่

ในส่วนขององค์ความรู้ใหม่ผู้เขียนขอกล่าวถึง คือ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

1. วิริยะหรือความเพียรในทำหน้าที่การทำงาน คือ พากเพียรทำงานขยันหมั่นประกอบกิจหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทนต่อหน้าที่ เป็นคุณสมบัติสำคัญที่จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในเป้าหมายของชีวิต เพราะเป็นเหตุนำความสำเร็จ ความเจริญและความสุขมาให้ เพราะในสังคมของการทำงาน คนรุ่นใหม่ไฟแรงทั้งหลายต่างแสวงหาวิธีแห่งความสำเร็จมาใช้แก้ปัญหาและหาความเจริญก้าวหน้าจนลืมหลักธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านทั้งหลายจงหันกลับมาองหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะช่วยให้ท่านประสบความสำเร็จในชีวิตก็คือหลักวิริยะหรือความเพียรคือความขยันอดทน มีพยายามในการทำงานทุกอย่างที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จ

2. ความเพียรของสัมมปปธาน 4 คือ

2.1 สัมมปปธาน ได้แก่เพียรพยายามระวังภัยป้องกันเกิดขึ้นภายในจิตใจ เป็นการป้องกันอกุศลมูล คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นบ่อเกิดอกุศลกรรม ในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมป้องกันอกุศลกรรมได้ดี

2.2 ปหานปธาน เพียรพยายามที่จะละบาปอกุศล มีอยู่ภายในจิตใจตนโดยพิจารณามองเห็นโทษของบาปอกุศลที่อยู่ภายในจิตตนแล้ว มีความพอใจที่จะละบาปอกุศล

เหล่านั้นให้หมดไปจากจิต และใช้ความพยายามทำความเพียรติดต่อกัน สามารถละบาปอกุศลได้ จะได้มากหรือได้น้อยก็ตาม เพื่อรักษาจิตเอาไว้

2.3 ภาวนาปธาน เพียรพยายามที่จะทำให้เกิด ได้แก่ ความดีทั้งหลายให้เกิดขึ้น คือกุศลความดีทั้งหลายจะได้มากได้น้อยก็ตาม เพื่อที่จะเสริมสร้างกุศลคุณงามความดีให้เกิดขึ้นแล้ว ใช้ความเพียรพในการสร้างกุศลโดยทำความเพียรติดต่อกันไปทำไม่หยุด จะได้มากหรือได้น้อยก็ตาม เพื่อรักษาจิตเอาไว้

2.4 อนุรักษนาปธาน เพียรรักษากุศลความดีที่มีอยู่แล้ว คือ พึงพอใจหรือรักษาคุณงามความดีที่เป็นบุญกุศล หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่มีอยู่ในตนให้เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

พระคันธสาราภิวังศ์. (2549). *โพธิปักขิยธรรม*. กรุงเทพฯ : บริษัท บุญศิริการพิมพ์ จำกัด.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). *ธรรมกับการทำงาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์รวมเล่ม 3 ภาค ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ.

พุทธทาสภิกขุ และปัญญานันทภิกขุ. (2544). *คุณธรรมของชีวิตที่ดีงาม*. กรุงเทพฯ : ธรรมสภา.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2542). *ความรู้คู่คุณธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). *พจนานุกรมศัพท์ศาสนาภาษาอังกฤษ-ไทย*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.

วสิน อินทสระ. (2544). *อธิบายมลินทปัญหา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร.